

MARTIN ŠRAJER / 26. 8. 2024

Vlasta Styblíková

Její jméno najdeme v titulcích více než stovky filmů. Od konce šedesátých až do osmdesátých let patřila spolu s Aloisem Fišárkem nebo Miladou Sádkovou mezi nevytíženější střihačské osobnosti Krátkého filmu. Stříhala pro Špátu, Schorma i Vláčila. Při mapování dějin české kinematografie přesto zůstává opomíjena. Jako většina střihačů a střihaček (ale také zvukařů a zvukařek a jiných míň viditelných osob ve štábu). Knihy a periodika ji zpravidla zmiňují jen v přehledech těch, kdo se podíleli na výrobě, „střih: Vlasta Styblíková“.

Rozhovory v tisku s ní nevycházely. V dobových ohlasech filmů, které stříhala, je málokdy vyzdihován konkrétně její přínos. Ten se navíc obtížně vymezuje vzhledem k většímu množství osob podílejících se na střihu (v titulcích dokumentů Drahomíry Vihanové jsou například uváděni přidělení střihači a střihačky, ale finální střižová podoba byla zpravidla dílem samotné Vihanové, vystudované střihačky). Její nekrology nejsou k dohledání.

Hlavním, v podstatě jediným obsáhlejším zdrojem informací o životě Vlasty Styblíkové, je rozhovor, který s ní pro sbírku zvukových záznamů NFA v lednu 1997 vedla Eva Strusková. S vědomím všech možných zkreslení, ke kterým může při subjektivním vzpomínání jednoho člověka docházet, z něj bude čerpat i následující text, jenž by měl nabídnout alespoň rámcový přehled toho, co Styblíkovou přivedlo ke střihačskému stolu.

Vlasta Styblíková se narodila 25. února 1927 v Praze-Holešovicích. Když završila studium na tamější Masarykově škole, začala okupace. Na soukromé jazykové škole proto musela kromě vysněné angličtiny studovat povinně také němčinu. Na další obor, pro její následnou kariéru směrodatný, narazila náhodou. Její kamarádka se šla přihlásit na grafickou školu. Styblíková ji doprovázela a zjistila, že uvedená instituce nabízí i studium fotografie. Podala si přihlášku a od roku 1943 se začala věnovat

fotce.

Na Barrandov nastoupila o rok později společně s dalšími studenty a studentkami dané školy v rámci totálního nasazení. Němcům se do nově vznikajících ateliérů a laboratoří hodil každý pracovník s alespoň základním porozuměním pro fotochemické procesy. Zatímco její spolužáci se věnovali například vyvolávání negativů, Styblíková byla pověřena jejich stříháním. Zůstala u něj nejen do konce války, ale až do konce své kariéry.

Kromě německých a rakouských filmařů Styblíková poznala také kameramana Jana Rotha nebo režiséra Martina Friče a ještě jako teenagerka se tak zapojila do domácích filmařských kruhů. Vzhledem k množství nových přátel a kolegů se jí Barrandov nechtělo opouštět, když po válce dostala nabídku stříhat zpravodajské filmy pro Československou filmovou kroniku (která nahradila společnost Aktualita). Nakonec souhlasila pod podmínkou, že na stejnou pozici bude přijata i její kamarádka Miluše Bláhová.

Týdeníky se po válce stříhaly v laboratořích ve Vodičkově ulici, neboť původní laboratoře Aktuality v Holešovicích vyhořely během pražského májového povstání. Styblíková coby jedna z asistentek pomáhala primárně stříhat zvuk k filmovým pásmům pro kina Čas, která promítala nepřetržitě různé krátké grotesky, aktuality apod. Mezi její kolegy patřil budoucí dokumentarista Jiří Papoušek nebo kameraman František Sádek.

Jednoho dne Styblíková během záskoku za nemocnou nadřízenou přebrala hlavní stříh zvukových pásů a osvědčila se podle svých vzpomínek natolik, že byla přeřazena do oddělení expedice. Postupně se naučila stříhat zvuk i obraz a dělat tedy kompletní montáž. Přestože její pozice v domácím filmu byla stále stabilnější, svou budoucnost neviděla v Československu.

Uvažovala konkrétně o emigraci do Spojených států, kde by mohla uplatnit svou znalost angličtiny. Roli zřejmě sehrály i měnící se politické poměry v zemi. Nakonec dala v práci výpověď a v srpnu 1948 do USA opravdu odcestovala. Zakrátko se ale vrátila. V rozhovoru se Struskovou to vysvětluje tím, že nedokázala opustit svou rodinu. Bez potíží byla přijata zpět do střižny zpravodajského filmu na Václavském náměstí.

V roce 1951 byla Styblíková se svými kolegy přemístěna na Barrandov, kde kvůli kádrovým čistkám chyběli ideově spolehliví lidé. Styblíková sice nebyla členkou komunistické strany a nedlouho pobývala v USA, ale bez odmlouvání plnila všechny úkoly, včetně stříhání záznamů stranických schůzí a propagandistických krátkých filmů. Postihy se jí vyhnuly i po srpnu 1968. Podílela se přitom na stříhu tajně, ilegálně vznikajícího Schormova dokumentu *Zmatek*, s materiálem natočeným po příjezdu vojsk Varšavské smlouvy.

Paralelně se získáváním praktických zkušeností docházela Styblíková od roku 1958 na večerní kurzy pořádané FAMU, aby jí nechyběly ani teoretické znalosti. Teprve po absolvování přednáškového cyklu mohla být dle barrandovských stanov povýšena do funkce hlavní střihačky, kterou už nějaký čas vykonávala (ale dostávala za ni tabulkový plat asistentky).

Po zpravodajských, reklamních nebo vědecko-populárních filmech se specializací Styblíkové v šedesátých letech staly autorské dokumenty, jejichž rozkvět probíhal paralelně s nástupem nové vlny. Stříhala filmy Jaroslava Šikla nebo hravé dokumenty svého dlouholetého kolegy Jiřího Papouška. Zatímco mnozí dokumentaristé se starali především o obraz a při stříhu hudby a zvuku nechávaly Styblíkové volnou ruku, Jan Špáta představoval výjimku.

Obrazovou i zvukovou složku promýšlel současně a dával si záležet na celkovém estetickém vyznění jednotlivých filmů. Styblíková patřila se zvukařem Zbyňkem Maderem a vedoucí výroby Mášou Charouzovou ke stálým členům Špátova tvůrčího týmu. Vedle Špáty nebo Schorma ale stříhala i díla dalších klasiků českého dokumentu, Mira Bernata, Václava Táborského nebo Emanuela Kaněry.

Za normalizace pak bude Styblíková coby stálá zaměstnankyně Krátkého filmu přiřazována k novým tvářím českého dokumentu, čerstvým absolventům a absolventkám FAMU. Stříhala tak třeba rané filmy Olgy Sommerové nebo Heleny Třeštíkové. Ne všichni byli na její tradiční styl práce s obrazem a zvukem naladěni. K častým konfliktům docházelo mezi Styblíkovou a Drahomírou Vihanovou, která uměla velmi nekompromisně prosazovat vlastní autorskou vizi a filmy si raději po nocích přestříhávala po svém.

Ve střížně Vlasta Styblíková každopádně přes obměny politické i generační zůstala až do listopadové revoluce. Jejím posledním filmem bylo *Carpe diem* od Jana Špáty z roku 1988. Téhož roku obdržela Čestný diplom ústředního ředitele Československého filmu. Stále víceméně neviditelná, spolehlivě vykonávající svou práci, pro poválečný český nonfikční film přitom nepostradatelná.